

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 348/06-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. januára 2008 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť Ing. Bc. K. M., K., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. Bc. K. M. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 z r u š u j e a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý uhradiť Ing. Bc. K. M. trovy právneho zastúpenia v sume 6 887,72 Sk (slovom šesťtisícosemstoosemdesiatšesť slovenských korún a sedemdesiatdva halierov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júna 2006 doručená sťažnosť súdneho exekútora Ing. Bc. K. M., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie vecí nestranným a nezávislým súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa a z pripojených príloh vyplýva, že 20. februára 2002 bolo na základe návrhu na vykonanie exekúcie oprávneného M., spol. s r. o., B., začaté sťažovateľom ako súdnym exekútorom exekučné konanie proti povinnému H., spol. s r. o., M. V priebehu exekúcie navrhol oprávnený z dôvodu nemajetnosti povinného konanie zastaviť.

Sťažovateľ ako súdny exekútor predložil spis Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) s návrhom na rozhodnutie o zastavení exekúcie a súčasne vyčíslil trovy exekúcie v sume 4 718 Sk. Okresný súd uznesením sp. zn. 1 Er 407/2002, Ex 159/2002 z 28. februára 2005 exekúciu zastavil, rozhodol o povinnosti oprávneného uhradiť súdnemu exekútorovi trovy exekučného konania v sume 4 004 Sk a o povinnosti oprávneného uhradiť na účet okresného súdu súdny poplatok v sume 500 Sk. Okresný súd v poučení uvedeného uznesenia uviedol:

„Proti tomuto uzneseniu je možné podať odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia na Okresný súd Bratislava I. v 3 vyhotoveniach.

Proti tomuto uzneseniu v časti súdneho poplatku je prípustné odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia tohto uznesenia v 3 vyhotoveniach na Okresný súd Bratislava I.

V časti týkajúcej sa trov exekúcie odvolanie nie je prípustné.“

Uvedené uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 4. marca 2005, pričom sťažovateľ podal proti nemu (v časti týkajúcej sa výroku o trovách exekúcie) 14. apríla 2005 odvolanie.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 CoE 51/2005 z 30. júna 2005 odvolanie sťažovateľa odmietol ako oneskorene podané. Sťažovateľ podal proti predmetnému uzneseniu dovolanie. Podľa jeho názoru bolo odvolanie podané v rámci trojmesačnej lehoty podľa ustanovenia § 204 ods. 2 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) vzhľadom na to, že uznesenie okresného súdu bolo vydané vyšším súdnym úradníkom, proti rozhodnutiam ktorého je vždy prípustný opravný prostriedok, a teda uznesenie okresného súdu obsahovalo nesprávne poučenie v časti týkajúcej sa trov exekúcie. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 dovolanie sťažovateľa odmietol.

Najvyšší súd v odôvodnení tohto uznesenia uviedol, že podľa jeho názoru nedošlo postupom odvolacieho súdu k odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom tým, že jeho odvolanie odmietol ako podané oneskorene. Sťažovateľ sa napriek argumentácii najvyššieho súdu domnieva, že „dovolací súd úplne obišiel skutočnosť, že rozhodnutie súdu I. stupňa vydal poverený zamestnanec súdu a že proti takémuto rozhodnutiu je vždy

prípustné odvolanie podľa článku 142 ods. 2 ústavy“. Sťažovateľ zastáva názor, že najvyšší súd odmietnutím prerokovania jeho dovolania sám mu uvedeným uznesením odňal právo konať pred súdom.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľ v návrhu rozhodnutia (petite) svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie veci nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005, zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, zakázal najvyššiemu súdu pokračovať v namietanom porušovaní jeho práv, priznal mu finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk a trovy konania.

Ústavný súd 10. novembra 2006 sťažnosť sťažovateľa prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 348/06-22.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda najvyššieho súdu na základe výzvy ústavného súdu v prípise doručenom ústavnému súdu 27. augusta 2007 uviedol:

„Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vytýka Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, že svojím uznesením sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 zasiahol do jeho práv garantovaných v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Navrhol, aby Ústavný súd Slovenskej republiky toto rozhodnutie zrušil, vec vrátil Najvyššiemu súdu

Slovenskej republiky na ďalšie konanie a priznal mu finančné zadostučinenie vo výške 50 000 Sk.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosťou napadnutým uznesením odmietol dovolanie Ing. Bc. K. M., súdneho exekútora proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. júna 2005 sp. zn. 3 CoE 51/2005, ktorým bolo jeho odvolanie proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I z 28. februára 2005 č. k. 1 Er 407/2002-22 odmietnuté.

Najvyšší súd Slovenskej republiky skúmal prípustnosť dovolania v danej veci. Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nespĺňa žiadnu z možností prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p. Najvyšší súd sa sústredil na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska vád uvedených § 237 O. s. p. Z hľadiska dovolateľom namietanej vady sa detailne zaoberal vadou konania, podľa ktorej účastníkovi konania sa odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f) O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolateľ namieta predmetnú vadu konania odvolacieho súdu bezdôvodne. Svoj záver dovolací súd náležite v odôvodnení sťažnosťou napadnutého rozhodnutia právne vyargumentoval.

Sťažovateľ tvrdí, že proti rozhodnutiu vydaného vyšším súdnym úradníkom, mal právo podať odvolanie, o tomto odvolaní mal rozhodovať sudca s poukazom na čl. 142 ods. 2 ústavy. Namieta, že rozhodnutie okresného súdu, ktoré vydal vyšší súdny úradník obsahovalo nesprávne poučenie, a preto jeho odvolanie podané v lehote troch mesiacov odo dňa jeho doručenia bolo podané včas (§ 204 ods. 2 druhá veta O. s. p.). O jeho odvolaní nebolo rozhodnuté s odôvodnením, že bolo oneskorene podané, hoci pre taký postup neboli splnené zákonné podmienky, a preto bolo zasiahnuté do jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a do práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konajúc ako súd dovolací uskutočnil výklad ustanovení zákona o prípustnosti dovolania ústavne konformným spôsobom a v súlade s doterajšou praxou. Dovolací súd vychádzal z rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý bol jednotný v otázke neprípustnosti odvolania proti uzneseniu, ktorým súd rozhodol o trovách exekučného konania (§ 202 ods. 2 O. s. p.).

Pri skúmaní opodstatnenosti ústavnej sťažnosti nemožno opomenúť ustanovenie § 374 ods. 3 O. s. p., podľa ktorého každé rozhodnutie vydané súdnym úradníkom alebo justičným čakatelom síce možno napadnúť odvolaním, teda každé rozhodnutie podlieha

súdnemu prieskumu, avšak spôsob tohto prieskumu zákon upravuje len úplným vyhovením odvolaniu, teda vydaním rozhodnutia, ktoré nahradzuje rozhodnutie súdneho úradníka alebo nevyhovením odvolaniu a vtedy bez rozhodnutia sudca vec predkladá odvolaciemu súdu. V danom prípade bol súdny prieskum rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka uskutočnený, pretože sudca po preskúmaní veci predložil vec odvolaciemu súdu, s tým, že odvolaniu nemieni vyhovieť, pretože rozhodnutie považuje za správne. Do práv sťažovateľa na prejednanie veci súdom teda nebolo zasiahnuté.

Z uvedených dôvodov navrhujem sťažnosť sťažovateľa posúdiť ako nedôvodnú.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 6. septembra 2007 okrem iného uviedla, že „sťažovateľ považuje tú časť argumentácie najvyššieho súdu, v ktorej poukazuje na to, že súdny prieskum rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka bol uskutočnený, pretože sudca po preskúmaní veci predložil vec odvolaciemu súdu s tým, že odvolaniu nemieni vyhovieť, pretože rozhodnutie považuje za správne, za absurdnú“. Sťažnosť podaná ústavnému súdu v celom rozsahu považuje za dôvodnú zotrúvajúc na skutočnostiach, ktoré sú jej obsahom. Na podporu svojej argumentácie právna zástupkyňa sťažovateľa podaním doručeným ústavnému súdu 11. septembra 2007 predložila ústavnému súdu rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 275/2005 z 26. januára 2006 v obdobnej právnej veci sťažovateľa.

Sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie III. senát ústavného súdu. Na základe Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 bola vec pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako sudcovi spravodajcovi. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľa rozhodoval senát v zložení ako je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci.

Ústavný súd zistil, že v namietanom prípade okresný súd uznesením sp. zn. 1 Er 407/2002, Ex 159/2002 z 28. februára 2005 na návrh sťažovateľa zastavil exekúciu

podľa ustanovenia § 57 ods. 1 písm. c) Exekučného poriadku. Uznesenie bolo vydané vyšším súdnym úradníkom, pričom v časti týkajúcej sa trov exekúcie obsahovalo poučenie, že proti nemu nie je prípustné odvolanie. Proti uzneseniu okresného súdu v časti týkajúcej sa náhrady trov exekučného konania podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 3 CoE 51/2005 z 30. júna 2005 tak, že ho odmietol ako oneskorene podané.

Sťažovateľ následne podal proti uzneseniu krajského súdu z 30. júna 2005 dovolanie, v rámci odôvodnenia ktorého argumentoval tým, že mu postupom tohto súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Poukázal pritom na skutočnosť, že podľa neho s prihliadnutím na znenie čl. 142 ods. 2 ústavy (podľa ktorého proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca) bol v uvedenej veci okresným súdom ako súdom prvého stupňa nesprávne poučený, že proti jeho rozhodnutiu v tejto veci nie je prípustný opravný prostriedok, a krajský súd podľa sťažovateľa následne jeho odvolanie taktiež nesprávne ako oneskorene podané odmietol, hoci toto odvolanie podal podľa ustanovenia § 204 ods. 2 druhej vety OSP v lehote troch mesiacov od doručenia rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa uznesením sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 odmietol.

V odôvodnení svojho rozhodnutia sa najvyšší súd zaoberal predovšetkým zákonnou prípustnosťou podaného dovolania v tejto veci v súvislosti s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v podanom dovolaní.

Vo vzťahu k sťažovateľom uvádzaným argumentom vzťahujúcim sa „k nesprávnemu poučeniu súdu prvého stupňa o neprípustnosti opravného prostriedku proti jeho rozhodnutiu v predmetnej veci“ najvyšší súd okrem iného uviedol:

„Podľa § 202 ods. 2 OSP odvolanie nie je prípustné ani proti uzneseniu v exekučnom konaní podľa osobitného zákona, ak tento osobitný predpis neustanovuje inak, a ani proti uzneseniu v konaní o vymáhanie súdnych pohľadávok podľa osobitného zákona.

Z citovaného zákonného ustanovenia vyplýva zásada, podľa ktorej proti uzneseniam vydaným v exekučnom konaní podľa Exekučného poriadku odvolanie nie je prípustné, pokiaľ nie je výslovne ustanovené, že odvolanie prípustné je. Rozhodovanie súdu o trovách exekúcie v súvislosti so zastavením exekúcie upravuje § 203 Exekučného poriadku. Rozhodnutie súdu o trovách exekúcie v týchto prípadoch je preto rozhodnutím v exekučnom konaní vydaným podľa Exekučného poriadku. V ustanovení § 203 ani v žiadnom inom ustanovení Exekučného poriadku v znení platnom v čase rozhodovania súdu prvého stupňa (a tiež aj odvolacieho súdu) sa výslovne neuvádzala prípustnosť odvolania proti rozhodnutiu súdu o trovách exekučného konania pri zastavení exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. c) Exekučného poriadku. Z uvedeného vyplýva, že poučenie súdu prvého stupňa, v zmysle ktorého proti jeho uzneseniu (ktorým exekúciu zastavil a rozhodol o trovách exekúcie) odvolanie nie je prípustné, je správne a použitie ustanovenia § 204 ods. 2 OSP neprichádzalo do úvahy. Rozhodnutie súdu prvého stupňa potom nadobudlo právoplatnosť dňom jeho doručenia. K tomuto dňu už preto nebolo možné pripočítavať 15 dní (pretože táto lehota je lehotou na odvolanie a ak odvolanie nie je prípustné, nemôže prichádzať do úvahy). Odvolací súd preto, aj keď z iného dôvodu, správne odvolanie odmietol. Možno potom uzavrieť, že rozhodnutím súdu nebola súdnemu exekútorovi ako účastníkovi i exekučného konania v časti, v ktorej sa rozhodovalo o trovách exekučného konania, odňatá možnosť konať pred súdom.“

Podľa sťažovateľa namietaným uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či argumentácia, o ktorú najvyšší súd oprel svoje uznesenie sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005, je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a či v tejto súvislosti nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľa.

V tomto prípade mal najvyšší súd nepochybne možnosť reparaovať prípadný nesprávny postup a uznesenie odvolacieho súdu, a tým sprostredkovane aj postup prvostupňového súdu súvisiaci s tvrdením sťažovateľa, že bol prvostupňovým súdom

nesprávne poučený o možnosti podať odvolanie proti uzneseniu v časti týkajúcej sa trov konania.

V danej situácii bolo nesporné, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 Er 407/2002, Ex 159/2002 z 28. februára 2005 vydal vyšší súdny úradník. Vyšší súdny úradník je podľa § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych úradníkoch“) štátnym zamestnancom, t. j. vyššieho súdneho úradníka treba považovať za zamestnanca súdu v zmysle čl. 142 ods. 2 druhej a tretej vety ústavy.

V okolnostiach prípadu kľúčovú úlohu zohráva otázka, či najvyšší súd (a predtým odvolací súd a prvostupňový súd) vo veci sťažovateľa ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a uplatnil predovšetkým ustanovenie § 374 ods. 3 OSP (v znení platnom do 30. júna 2007), ktoré upravuje postup pri podaní odvolania proti rozhodnutiu vydaného vyšším súdnym úradníkom v nadväznosti na čl. 142 ods. 2 ústavy.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o súdnych úradníkoch vyšší súdny úradník je oprávnený vykonávať úkony súdu, okrem iného v občianskom súdnom konaní v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. Podľa odseku 2 písm. a) citovaného ustanovenia úkonmi vyššieho súdneho úradníka sú okrem iného konanie a rozhodovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia sudca môže písomne poveriť vyššieho súdneho úradníka konaním a rozhodovaním

- a) vo vymedzenom okruhu vecí podľa rozvrhu práce,
- b) v určitej veci.

Podľa § 5 písm. g) zákona o súdnych úradníkoch v občianskom súdnom konaní vyšší súdny úradník koná a rozhoduje na základe poverenia sudcu (okrem iného) aj v exekučnom konaní podľa osobitného predpisu okrem schválenia príklepu súdom.

Podľa ustanovenia § 201 ods. 1 OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Podľa ustanovenia § 202 ods. 2 OSP odvolanie nie je prípustné ani proti uzneseniu v exekučnom konaní podľa osobitného zákona, ak tento zákon neustanovuje inak.

Exekučný poriadok je vo vzťahu k Občianskemu súdnemu poriadku špeciálnym právnym predpisom, pričom ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku sa aplikujú v prípade, ak chýba špeciálna právna úprava. V danom prípade všeobecné sudy aplikovali ustanovenia Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. augusta 2005 (podľa ktorých odvolanie proti uzneseniu o trovách exekučného konania nebolo prípustné), pretože exekučné konanie bolo začaté pred 1. septembrom 2005, o trovách exekúcie prvostupňový súd rozhodol 28. februára 2005, a preto v súlade s ustanovením § 238 ods. 1 Exekučného poriadku sa konanie malo dokončiť podľa skôr účinného zákonného znenia.

Podľa ustanovenia § 374 ods. 3 OSP (v znení platnom do 30. júna 2007) proti rozhodnutiu vydanému v občianskom súdnom konaní súdnym úradníkom alebo justičným čakatelom možno podať odvolanie za rovnakých podmienok ako proti rozhodnutiu sudcu. Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakatel, môže úplne vyhovieť sudca. Ak sudca odvolaniu podanému proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakatela nemieni úplne vyhovieť, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu.

Podľa čl. 142 ods. 2 ústavy sudy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že vo veci rozhoduje jediný sudca. Zákon ustanoví, kedy sa na rozhodovaní senátu zúčastňujú aj prísediaci sudcovia z radov občanov a v ktorých veciach môže rozhodnúť aj zamestnanec súdu poverený sudcom. Proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Ústava obsahuje celý rad (ústavných) právnych noriem, ktoré sú bezprostredne aplikovateľné v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej moci. K takým ústavným normám nesporne patrí aj ústavná norma vyjadrená v čl. 142 ods. 2 poslednej vete ústavy, podľa ktorej proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06 alebo IV. ÚS 96/07). V konaní o súlade právnych predpisov sa ústavný súd k tejto zásade vyjadril nasledovným právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 Ústavy SR a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy Ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s Ústavou SR“ (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

Ústava je právny predpis najvyššej právnej sily. Z tohto vyplýva, že ju tvoria (ústavné) právne normy najvyššej právnej sily, s ktorými musia byť (mali by byť) v súlade všetky ostatné právne normy obsiahnuté v právnych predpisoch nižšej právnej sily. Ak právna norma obsiahnutá v právnom predpise nižšej právnej sily vyvoláva pochybnosti o svojom súlade s ústavnou normou, ktorá je bezprostredne aplikovateľná, musí orgán verejnej moci, ktorý ich má aplikovať, uplatniť (ústavnú) právnu normu obsiahnutú v ústave, t. j. uplatnenie ústavnej normy má v danom prípade prednosť pred uplatnením právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily. Zásada prezumpcie ústavnosti dotknutej právnej normy obsiahnutej v právnom predpise nižšej právnej sily je v danom prípade irelevantná, pretože v danom prípade dotknutý orgán verejnej moci uplatní zásadu ústavne konformného výkladu a uplatňovania dotknutých právnych noriem, a preto musí priamo aplikovať ústavnú normu, alebo aplikovať dotknutú právnu normu obsiahnutú

v právnom predpise nižšej právnej sily tak, aby jej uplatnenie bolo v súlade s dotknutou ústavnou normou.

Ako už bolo uvedené z obsahu sťažnosti a z priloženej spisovej dokumentácie je zrejmé, že uznesenie okresného súdu vydal poverený zamestnanec okresného súdu - vyšší súdny úradník, ktorý je podľa § 2 zákona o súdnych úradníkoch štátnym zamestnancom. Nespĺňa teda kritéria nezávislosti, ktoré sú priamo ustanovené v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru. V prípade, že vyšší súdny úradník vydal rozhodnutie vo veci v súlade so znením čl. 142 ods. 2 poslednej vety ústavy, proti takému rozhodnutiu je vždy prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

Rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka nemôže byť v súlade s účelom sledovaným čl. 142 ods. 2 v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy nikdy konečným rozhodnutím vo veci. Je to tak preto, že zverenie výkonu súdnej moci iným osobám než sudcom musí mať v zmysle ústavy minimálne také obmedzenie, pri ktorom účastníkovi súdneho konania ostane zachovaná možnosť domáhať sa prejednávania jeho veci nestranným a nezávislým sudcom uplatnením opravného prostriedku (a to bez ohľadu na to, či túto možnosť účastník skutočne využije). Túto požiadavku vyplývajúcu z ústavy treba uplatniť aj pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy ustanovujúcej oprávnenie poverených zamestnancov súdu (vyšších súdnych úradníkov) rozhodovať v občianskom súdnom konaní (vrátane konania exekučného) a tiež pri výklade a aplikácii zákonnej úpravy postupu pri prieskume rozhodnutí zamestnancov poverených sudcami (vyšších súdnych úradníkov).

S rešpektovaním uvedeného treba uplatňovať i zákonnú úpravu oprávnenia poverených zamestnancov rozhodovať v občianskom súdnom konaní (vrátane konania exekučného) a tiež zákonnú úpravu postupu pri prieskume rozhodnutí poverených zamestnancov sudcami. Za týchto okolností je vylúčené, aby sa aplikáciou dotknutej zákonnej normy obišla ústavná úprava umožňujúca prieskum rozhodnutí poverených zamestnancov sudcami napríklad tak, že sudca poverenému zamestnancovi zverí oprávnenie rozhodovať aj v takej veci, v ktorej zákon proti rozhodnutiu sudcu nepripúšťa opravný prostriedok. Ak sa tak napriek tomu stane, je sudca povinný uplatniť priamo ustanovenie

čl. 142 ods. 3 tretej vety ústavy a rozhodnúť o opravnom prostriedku podanom proti rozhodnutiu zamestnanca súdu (vyššieho súdneho úradníka).

Ustanovenie § 374 ods. 3 prvej vety OSP (v znení platnom do 30. júna 2007) zakotvujúce možnosť podania odvolania proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom alebo justičným čakatelom za rovnakých podmienok ako proti rozhodnutiu sudcu totiž nemožno (práve so zreteľom na ústavnú úpravu) vykladať tak široko, že by z neho mala byť odvodená aj neprípustnosť odvolania. Zmysel uvedenej úpravy pri jej ústavne konformnom výklade totiž treba vidieť len v ustanovení zásadne rovnakých požiadaviek na odvolania proti rozhodnutiam poverených zamestnancov v porovnaní s požiadavkami kladenými na odvolania proti rozhodnutiam sudcov (najmä vo vzťahu k lehotám na odvolania, k ich náležitostiam, resp. k spôsobom rozhodnutí o odvolaniach). Vzhľadom na uvedené je preto potrebné prísne rozlišovať, či v prípade rozhodnutia inak nenapadnuteľného riadnym opravným prostriedkom (odvolaním) príslušné rozhodnutie vydal sudca, alebo tak urobil poverený zamestnanec súdu, a podľa toho urobiť i záver o prípustnosti odvolania. Kým totiž v prípade rozhodnutí sudcov nenapadnuteľnosť niektorých rozhodnutí odvolaniami zákonná úprava priamo predpokladá a ani ústava také rozhodovanie v jedinom stupni nevyklučuje, pri rozhodnutiach vydávaných poverenými zamestnancami je to naopak. Napadnuteľnosť všetkých rozhodnutí poverených zamestnancov odvolaním je totiž bezvýnimočným pravidlom majúcim oporu v základnom zákone štátu.

Ústavne konformným výkladom už citovanej úpravy tak treba podľa názoru ústavného súdu dospieť k záveru, podľa ktorého odvolanie je prípustné aj proti takému rozhodnutiu, proti ktorému zákon inak odvolanie nepripúšťa, ak vo veci nerozhodoval sudca, ale zamestnanec súdu (novelizované znenie § 374 ods. 3 OSP vykonané s účinnosťou od 1. júla 2007 zákonom č. 273/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov tento právny záver už jasne deklarovalo).

V okolnostiach daného prípadu je nesporné, že uznesenie súdu prvého stupňa obsahovalo poučenie, podľa ktorého v časti týkajúcej sa trov exekúcie odvolanie nie je prípustné. Na takéto prípady sa vzťahuje ustanovenie § 204 ods. 2 druhej vety OSP, podľa ktorého ak rozhodnutie obsahuje nesprávne poučenie, že odvolanie nie je prípustné, možno podať odvolanie do troch mesiacov od doručenia rozhodnutia.

Z argumentácie sťažovateľa obsiahnutej v jeho sťažnosti je bezpochyby zrejmé, že si bol vedomý tohto, že v predmetnej veci rozhodol vyšší súdny úradník, a tak mal právo podať proti takémuto rozhodnutiu odvolanie, o ktorom mal rozhodnúť sudca, čo vyplýva z toho, že súdy ako orgány verejnej moci sú pri výkone svojich právomocí povinné priamo aplikovať ústavu ako prameň práva vrátane úpravy základných práv a slobôd, ktorá je jej obsahom (čl. 152 ods. 4 ústavy). Preto poučenie okresného súdu o neprípustnosti odvolania v časti výroku o náhrade trov exekúcie nie je správne, čo má za následok, že sťažovateľ, ktorý je nepochybne účastníkom konania, lebo bolo rozhodnuté o trovách konania, mohol podať odvolanie do troch mesiacov, čo sa aj stalo, lebo uznesenie okresného súdu mu bolo doručené 4. marca 2005 a odvolanie na súde prvého stupňa podal 14. apríla 2005, t. j. 41. deň po doručení uznesenia.

Ústavný súd na základe toho dospel k záveru, že tak odvolací súd, ako aj dovolací súd sa mali pri posudzovaní otázky zachovania lehoty na podanie odvolania v súvislosti s otázkou prípustnosti odvolania proti uzneseniu okresného súdu v časti týkajúcej sa trov exekúcie riadiť uvedenými právnymi závermi.

Sťažovateľ preto mohol podľa názoru ústavného súdu požiadať o súdnu ochranu v odvolacom konaní do troch mesiacov od doručenia uznesenia okresného súdu sp. zn. 1 Er 407/2002, Ex 159/2002 z 28. februára 2005, a nie ako rozhodol krajský súd, ktorý odvolanie sťažovateľa podané v trojmesačnej lehote odmietol ako podané oneskorene. Z tohto záveru vyplýva aj to, že odvolací súd vo veci riadneho opravného prostriedku použitého proti uzneseniu okresného súdu z 28. februára 2005 odmietnutím odvolania odňal sťažovateľovi možnosť konať pred opravným súdom, ktorú mu garantoval čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy v spojení s § 204 ods. 2 OSP. Takýto postup a rozhodnutie

odvolacieho súdu zakladali dôvod na prístup k súdnej ochrane poskytovanej v mimoriadnom opravnom konaní pre zmatečnosť konania pred riadnym opravným súdom, t. j. odvolacím súdom.

Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol argumentujúc pritom správnosťou poučenia súdu prvého stupňa o neprípustnosti odvolania proti jeho uzneseniu v časti o trovách exekúcie s tým, že použitie § 204 ods. 2 OSP v okolnostiach prípadu neprichádzalo do úvahy, pričom sa vôbec nezaoberal skutočnosťou, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vydal poverený zamestnanec súdu a že proti takémuto rozhodnutiu je vždy prípustné odvolanie podľa čl. 142 ods. 2 ústavy. Z tohto záveru najvyššieho súdu vyplýva, že dovolací súd vo veci mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) podaného proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 3 CoE 51/2005 z 30. júna 2005 odmietnutím dovolania odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 221/2005 z 28. novembra 2005 je dôvodná a že najvyšší súd odmietnutím dovolania sťažovateľa porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Nad rámec uvedeného ústavný súd zdôrazňuje, že uvedené právne závery sa opierajú aj o stanovisko pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/08-3 zo 16. januára 2008 prijaté podľa § 6 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého:

„Vyšší súdny úradník je podľa § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov štátnym zamestnancom. Proti každému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka vydanému v súdnom konaní je v zmysle čl. 142 ods. 2 poslednej vety Ústavy Slovenskej republiky vždy prípustný opravný prostriedok, o ktorom vždy rozhoduje sudca, a to aj vtedy, ak osobitný zákon odvolanie alebo iný opravný prostriedok nepripúšťa.“

III.

Ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, rozhodnutie, ktorým bolo porušené základné právo, zruší (§ 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a môže vec vrátiť na ďalšie konanie [§ 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V danom prípade na ochranu základného práva sťažovateľa bolo potrebné nielen rozhodnutie o odmietnutí dovolania zrušiť, ale aj vrátiť vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia), v ktorom najvyšší súd bude pokračovať v konaní v štádiu, v ktorom mu bolo dovolanie doručené. V ďalšom postupe bude najvyšší súd viazaný právnymi názormi ústavného súdu vysloveným v II. časti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd bude tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk z dôvodov uvedených a vysvetlených vo svojej sťažnosti.

Z citovaného textu ústavy a zákona o ústavnom súde vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia je namieste predovšetkým vtedy, keď nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavou a zákonom upraveným spôsobom, a tiež vtedy, ak bola sťažovateľovi neústavným postupom alebo rozhodnutím spôsobená reálna ujma. Podľa názoru ústavného súdu je v danom prípade ochrana práv sťažovateľa, ktorej sa touto sťažnosťou domáhal, účinne poskytnutá tým, že ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, a na jej dovŕšenie postačujú v tomto konaní vyslovené a pre najvyšší súd záväzné právne názory ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažovateľovi požadované finančné zadosťučinenie nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. I. R., ktoré si vyčísliła v podaní doručenom ústavnému súdu 6. septembra 2007 v sume 10 634 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005 (vychádzajúc z toho, že úkony boli vykonané v roku 2006), ktorá bola 16 381 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 2 730 Sk a dvakrát režijný paušál po 164 Sk, spolu 5 788 Sk. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, podľa § 18 ods. 4 vyhlášky ústavný súd rozhodol o zvýšení uvedenej odmeny o daň z pridanej hodnoty 19 % v sume 1 099,72 Sk, t. j. priznal úhradu trov konania v celkovej sume 6 887,72 Sk.

Podanie právnej zástupkyne sťažovateľa doručené ústavnému súdu 6. septembra 2007 (stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (sumarizácia dosiaľ známych skutočností) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Trovy konania je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. januára 2008